

RECEPT IZ ALOJE

- 1) 300 g aloje zmleti na strojčku za meso. Rastlina mora biti stara od 1 do 5 let in se je ne sme pred uporabo 5 dni zalivati,
- 2) 7 dcl garantirano čistega črnega vina,
- 3) 500 g cikoriije (korenine — Cichorium inthybus — navadni potrošnik),
- 4) 400 g čistega svežega medu,
- 5) 500 g čistega 96% alkohola.

Vse skupaj se zmelje, zmeša in v posodi (za vkuhanje), postavi na temen, hladen prostor. Dobro zamašeno!

Po petih dneh odcedite v steklenko (filtriranje) toliko tekočine, kolikor je bomo porabili v sedmih dneh po tem razporedu:

- a) prvih 5 dni jemljemo 2 uri pred jedjo 3-krat na dan po eno kavno žličko,
- b) potem 3 dni jemljemo 1 uro pred jedjo po eno veliko žlico.

ČAS ZDRAVLJENJA TRAJA 4 TEDNE! (ŠE BOLJE — 2 MESECA!)

Učinkuje oz. pozdravi vse notranje bolezni (čire), tuberkulozo, pritisk, glavobol, rakasta

obolenja, ledvične bolezni, uravnava prekrvavitev itn.

VSO SREČO IN OBILO USPEHA
PRI ZDRAVLJENJU!

Recept so marca 1982 dale v prepis uslužbenke samopostrežne trgovine z živili na Pribinovi ul. 5 v Ljubljani. Gre za rastlino aloë arborescens.

Uslužbenke so povedale, da je ena njihovih sodelavk s tem receptom ozdravila raka, ki ga „je imela in ga zdaj nima več“. Prav tako je ozdravila svojega odraslega, za rakom bolnega sina. Omenjeno rastlino goji tudi kot okrasno lončnico v poslovnih prostorih trgovine. Recept naj bi dobila iz Avstrije. Prepisale so ga vse njene kolegice v službi, ni pa znanjo, če so ga tudi uporabile.

IRENA ŠUMI

VIRI IN GRADIVO

Besedilo poročnega obreda na Kranjskem

„Zvoleni k zakonu namejnjenj par!

Zakon je po besedah s. pisma en velik zakrament u Kristusu inu u cerkvi; je skrivnosti pouno znamnje čudniga združenja Jezusa Kristusa is sojo cerkuko. — Kir tedej ta taku imeniten, inu suet stan nastopita, se zavežeta, po vaj moči ti čistitlivi podobi enaka bite. Božje ženem sam vaj združji u nerezvozlivo zuezo: on vaj pak tud posueti inu bo vama ceu čas vajga popotvanja soje dobrotlive dari vedno dajau. — Le skerbita, de suetost zakona is nesuetim zaderžanijam nečast nesturita, inu tako — niegovih gnad neuredna nepostaneta.

Mož ima ženo lubiti, koker je Kristus sojo cirku lubil inu za njo sam sebe dau, deb taisto posuetu.

Žena ima možu podložna biti, koker je cirku Kristusu podložna. — — Lubezen, mir edinost, enu serce, ena misu ima med vama biti; eden drugiga težave inu butaro nosita, kir vaj oče Bog u veselju inu u žalosti, u dobroti inu u težavah ukupej imeti, dokler vaj ta časna smert po božje s. Volje izloče; — bodita tedej u usih nadlogah inu zupernostih vajga življenja uselej zuesta tovarša, inu pomagauca. — Koker pak is druženo močjo časno srečo išeta, tako se še bel perzadevajta eden drugiga bolšati, inu posuetiti — vaj dua inu celo hišo izveličati.

Vaj otroke, katere bota morebite dobila, za dar nebeški imejta — varite jih, koker en prav dragi vajem rokam izročeni žlahtni kamen — koker en prav imenitni dar. — Izredita jih keršansko, de bodo boga spodobno molile, erbi božije, inu uredni (nečit.) Jezusa Kristusa postali. Glejte! to je, h komer vaj zakrament zakona veže.

Ženen! Je še vaša posledna, stanovitna volja inu misu s to pričeočo Nevesto N: u stan s. zakona stopite, nje tud zakonsko zuestobo deržati, njo koker soje telu lubiti, njo rediti inu varvati; njo u nobenih zupernostih inu težavah zapustiti, ampak per nje bite, inu oštati, dokler vaj zadneč smert loči? — tok recite: JA

Nevesta! je še vaša posledna, stanovitna, volja inu inu misu s tim pričeočim Ženenam N: u stan s. zakona stopite? njemo čast inu pomoč skazati u poštenih inu pravičnih rečeh podložna inu pokorna bite; njega u nobenih težavah inu zupernostih zapustiti, ampak per njemo bite inu oštati dokler vaj zadneč smert loči? tok recite: JA

K večim poterdeniju tega s. dela dejta še edin drugimo ženitne perstane, inu desne roke — Ego coniungo vas.... Uzemita perstan — ta vaj ima na zuestobo, katero ze eden drugimo oblubita, uselej spomniti de njo do smerti zuesto deržita: — In nomine....

Sprmenejne rok pomene, de udva pred Bogom inu keršansko sosesko, koker is persego poterdita, da nočta eden od drugiga jete, aku vama lih Bog kakšno težavo pošle, ampak de očta stanovitno dokler va; smert loči, skupej oštati. — Confirma hco.....

Vi pak u Kristusu izvoleni! de usega mogočni večni Bog tem pričeočim zakonskim ludem u njih zakonsku stanu sjo s. gnado, popolnema žegen, inu miren dougu ukup stamvanje, po letem časnim življenju pak to večno izveličanje dodeli: molite z mano en andohtlivi Oče naš: inu češena si Maria rekoč:

Besedilo je transkripcija izvirnika, ki ga hrani Zgodovinski arhiv v Celju — fond Zbirka graščine Podčetrtek, fasc. 1. Original je pisan v slovenščini, črke so gotske. Ker dokument ni datiran, sem se

obrnila na Nadškofijski arhiv v Ljubljani, kjer sem dobila naslednje podatke: „Besedilo je vzeto iz ljubljanskega obrednika škofa Antona Kavčiča (Rituale Romanum usibus diocesis Labacensis acomodatium, Labaci 1808), vendar je jezikovno včasih nekoliko popravljeno (povedano po gorenjsko), str. 172—178.

Začetni nagovor in sklepno opozorilo pa je iz prvega ljubljanskega obrednika škofa Kuenburga leta 1706 (enako tudi 1767); kar kaže, da so duhovniki kombinirali, kar se jim je glede nagovorov zdelo lepo in pametno ohraniti, pa morda v novem obredniku ni bilo več predvideno.“ (Podatke je posredoval dr. France M. Dolinar)

IVANKA ZAJC — CIZELJ
Celje

RAZSTAVE

Iz mariborskega Večera in zagrebškega tednika Danas povzemamo dve oceni o razstavi Ljubljana po predzadnji modi, ki je bila od 19. 1. 1983 na ogled v Slovenskem etnografskem muzeju. Razstavo je pripravila sodelavka muzeja Tanja Tomažič.

Oceni o razstavi objavljamo brez komentarja, bralci pa boste lahko sami presodili upravičenost teh popolnoma različnih ocen. Obenem pa vabimo vse, ki so si razstavo ogledali, da posredujejo svoje mnenje o menda zelo kontroverznem dogodku v Slovenskem etnografskem muzeju.

OBLAČILA MEŠČANOV

V razstavnih prostorih Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani je postavljeno prizorišče, ki oživilja predvsem ljubljanski čas med obema vojnama. Arhitekt Marjan Loboda je za razstavo z naslovom Ljubljana po predzadnji modi v muzejskih sobanah oblikoval promenadno ozračje, kar bi naj bila ustrezna scenografija za prikaz načina oblačenja ljubljanskih meščanov v letih pred prvo svetovno vojno do začetka druge. Ker pa pogled v to oblačenje ni zgolj splošnokulturnega tipa, temveč je specializiran na vid etnologa, ima promenadna razstavna slika seveda tudi ozadja, v katerih so postavljeni prizori, prikazujoči tudi način nastajanja modnih oblačil prebivalcev mesta Ljubljana. Za etnologa, ki se ukvarja z nošo, je brez dvoma pomembno tudi preučevanje tistih okolij, ki so to nošo načrtovala, prevzemala in izdelovala.

Tako je sedanja razstava dosegla ozračje, ki je zgovorno, ilustrativno in avtentično; toda to ozračje je lahko tudi pomembna stopnja v preučevanju slovenske noše, kjer vse kaže, da se raziskovalna pota nekoliko razhajajo, kar je pa v sedanji fazi najbrž celo nujno in — dobrodošlo. Glede na to, da je mariborski Pokrajinski muzej že pred leti uspešno in strokovno odmevno ustanovil slovensko modno zbirko in ji posvetil dobro mero

strokovne ali raziskovalne pozornosti, se seveda nujno postavi vprašanje o smislu take zbirke še v drugem slovenskem muzeju. Seveda žurnalističen ali reportažni pogled na razstavo v Slovenskem etnografskem muzeju ne more odgovoriti na vsekako zapletena razmerja med posameznimi strokami, ki lahko s svojo strokovno pozornostjo zrejo na nošo, modo, kratka, na obleko. Gotovo pa si je mogoče misliti, da imata obe zbirki svojo upravičenost in da potemtakem lahko obstajata popolnoma utemeljno; le da jasne utemeljitve za zdaj še ni nihče izrekel. Zato je morebiti sedanja razstava tudi dobrodošla, saj bi se lahko definirali različni strokovni pogledi na človekovo obleko. Za zdaj je lahko jasno le to, da ljubljanska razstava preseneča zaradi svojega entološkega posega v meščanski sloj, kjer se je dotaknila mejnega področja, ki ga pa očitno že raziskuje mariborska modna zbirka, zanimajoča se za kulturnozgodovinske razsežnosti načina oblačenja.

Ljubljanska razstava o noši ljubljanskih meščanov sodi torej med tiste rezultate etnoloških raziskav, ki v sodobnem času v tej vedi že skoraj pretirano segajo zgolj po mestnem in meščanskem okolju. Kolikor je slovenska etnologija vse do šestdesetih let tega stoletja vse svoje strokovno zanimanje posvetila kmetijstvu, pravzaprav podeželju, in bila pri tem seveda nepopolna, v zaostanku za razvojem v svetu, toliko se je zdaj v svoji nenadni prebujenosti iz tradicije preusmerila v raziskovanje mestnega sveta in načina življenja slovenskih meščanov. Razstava Ljubljana po predzadnji modi je tudi dosežek takih pogledov, s tem pa ni rečeno, da je nepotrebna. V Slovenskem etnografskem muzeju je — nasprotno — zelo razumljiva in nujna, kajti po ne tako davnem prikazu slovenske kmečke noše sedanja razstava kompletira slovensko nošo, kakor je nastajala v različnih slojih prebivalstva.

V. V.
VEČER, 5. 2. 1983

URBANA ETNOLOGIJA PO PREDZADNJI MODI

Premik v raziskovanju, ki zelo veliko pove.

V Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani je bila te dni odprta razstava: Ljubljana po predzadnji modi, razstava, kakršne si ni mogoče predstavljati v kakšnem etnografskem muzeju zunaj SR Slovenije. Glejte, zakaj. Medtem, ko se etnologi v drugih naših krajih ukvarjajo s preslicami, rali in velikonočnimi pirhi, so slovenski kolegi, pa tudi zagrebški Inštitut za ljudsko umetnost razširili svojo dejavnost čez ruralne okvire.

Povsem pravilno so namreč sprevideli, da tradicionalno pojmovani etnologiji iz dneva v dan uha-ja dragoceno gradivo, ki ga bodo morali prihodnji rodovi potrpežljivo kopati iz različnih bunkerjev, zato da bi znanstveno obdelali nekaj, kar je del našega vsakdanjika ali vsaj ne tako daljne preteklosti. Z drugimi besedami, opazili so, da je življenje samo narekovalo tudi drugačno delitev kulture.